

עין משפט‏**נר מצוה**

לו:

דאי סַלְקא דעתך תחילַת היום קונה עירוב. ואס תאמר נימא משום דמספיקא לא פקע טבל ומספיקא לא נתחא תרומה כדאמר לעיל ואור"י דלא דמי דודאי כי אמר היום חול ולמחר קדש מקפיד שלא תחול על העירוב ^א קדושת היום אצל הכא רוצה הוא

שחול עליו שס תרומה מיד אס היה יכול ואינו אומר לכשתחשך אלא שתאָל לגין מתורת טבול יוס: **ואם** היו שניהן רבותיו. אטערין לאשמעינן אפילו אחד רבו מוצהק:

לא ס"ד דשמעינן דיה דר' יהודה דלית ליה ברירה דתנן בו'. ואס תאמר אכמי ליתא דלאיו ולהאיא דהלוקח מקמי מתניתין דהכא ומתני' דמי שאלחו (גיטין דף עג.) דמה היא צאותן הימים דדייקינן מינה דריש כל הגט (סס דף כה:) דלית ליה לרבי יהודה ברירה ומקמי דרייתא דמרובה (צ"ק דף סק.) דקאמר רבי יהודה שחרית אומר בעל הצית כל מה שילקטו כו' דככל הני אית ליה לרבי יהודה ברירה ויש לומר דרבי מחלק בין תולה בדעת אחרים בין תולה בדעת עצמו כמו שמחלק אבבי דריש כל הגט וההיא דגיטין ודמרובה הוי תולה בדעת אחרים והתם אית ליה ברירה אצל תולה דעתש עצמו לית ליה ברירה ולהכי קאמר דליתא למתניתין דקתני דאית לרבי יהודה ברירה אפילו בתולה בדעת עצמו מקמי דאיו ומקמי ההיא דהלוקח והאי דפריך אההיא דאיו מאי שנא דלכאן ולכאן דאין ברירה לא לרבי פריך ולדידיה דמחלק בין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים אתי שפיר אלא למי שאינו מחלק פריך ור' יוחנן דמשני וכבר בא חכם נמי אין מחלק ולדידיה דאי ליתא דלאיו ^א מקמי כל הנהו ומיהו קשה דבסוף צילה (דף לו:) גבי צ' שלקחו בהמה וחצית בשותפות מדקדק דרבי יוחנן לית ליה ברירה מדמפרש מלמיה דאיו והא ע"כ לרבי יוחנן ליתא דלאיו כדפי'

וי"ל דודאי הוה מצי לשנויי הכי אלא ניחא ליה לשנויי לעולם לא חיפוך אי נמי נהי דלר' יוחנן ליתא דלאיו דאמר דלר' יהודה אין ברירה מכל מקום מוכח שפיר דר' יוחנן לית ליה ברירה מדמשני ליה אצל קשה דאפילו בתולה בדעת אחרים נמי שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן בשקלים ומיייתי לה דהויאזלו לו (יומא דף נה.) דקאמר ר' יהודה לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות ומפרש התם טעמא משום שטחש שמתו בעליה ומשום דלית ליה ברירה כדמוכח בההיא דאיו והשמה הא לר' יוחנן ליתא דלאיו ולרב אית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים וי"ל דהא דאית ליה ברירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים ה"מ כשמתנה אצל צלל תנאי אינו מועיל: **דתנן** ה'זקוק יין מבין הבותים. דמניא גרסינן בדמשנה דמאי פ"ו (משנה ד) ליכא אלא מלמיה דר"מ לחד ואע"ג דר' מאיר גזר על יינן כדאמר פ"ק דחולין (דף א.) זאת נשנית קודם גזירה ואף על גב דרבי יוסי ור"ש סבירא להו כותים גירי אריות הס כדאמר במנחות פירק ר' ישמעאל (דף סו.) תורמין משל נכרים על של כותים מ"מ כיון דפרשי מע"ז הס טפי משאר אומות ומחזיקים בתורה שבכתב ולא היו עובדין אלהיהם כמו שעשו בצית ראשון לא גזרו על יינן ואע"ג שגזרו על פתן כמו לרבי מאיר קודם גזירה שהיה פתן אסור ויינן מותר אי נמי הכא איירי כשתייה ישראל יינו של כותי: שני

יאמר דבשעת קניית עירוב היה דעת החכם ליכנס לתוך ד' אלפים של עיר דילמא לא היה בדעתו לזוז ולא קנה עירובו של זה ור' יהודה קאמר דקני דאמרין הוצרך הדבר דסופו הוכיח שצין השמשות היה דעתו לכאן: א"ר יוחנן וכבר בא חכם. מתניתין צבחי עסקינן שבא חכם כבר קודם צין השמשות אצל זה לא היה יודע להיכן בא או אס בא לא אלא ולמחר כשנשמע לו גלויי מילתא בעלמא הוא ואיגלאי מילתא דההוא העירוב קנה ואין זו סמך על ברירה ספק אלא קנייה ודאית שהרי אמר לזד החכם יקנה לי העירוב והחכם כבר בא קודם קניית העירוב וקנה: אדרבה ליתא דלאיו. דמתניתין עיקר וההיא בריתא היא: לא סלקא דעפק. לאפוקי לההיא דאיו: הלוקח יין מבין הכותים. קודם שגזרו על יינס כדמפרש בשחיטת חולין [א.] וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר:

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

דאי אמרס סחילת היום. של שבת קונה עירוב דהיינו סוף צין השמשות קונה עירוב אמאי לא אמר כלום: **במתני'** **מתנה אדם על עירובו**. מניח אדם שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח ציתו ואחד לסוף אלפים אמה למערב ציתו: **ואומר אס צאו נכרים מן המזרח**. וזריך אני לצרוח מפניהם יקנה לי עירובי שבמערב ויהיו לי צמערב ציתי ד' אלפים אמה אע"ג דלא איתו עד למחר אמרינן יש ברירה דצין השמשות קנה לו עירובו דאיך גיסא: הריני כבני עירי. אלפים מעירי לכל רוח ואין זריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן: בא חכם

למזרח. חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד מורה מפיו ועבשיו איני יודע לאיזה זד יבא ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב: רבי יהודה אומר. אס אלו לכאן ולכאן ואחד מהן רבו ילך אצל רבו ולא אצל חכם דקים לן בגוויה דבשעת קניית עירוב דעמיה למקני ליה ההוא עירוב דללד רבו ומיהו איהו הוא דלא ידע לאיזה מן הצדדין יבא והשתא ידיע להחס לזיל: **גב' סני איפנא**. אייתי מתניתא דצדיה דתני איפנא צורח מן החכם ומתנה אס צא חכם למזרח עירובו למערב כו' ולגבי נכרים תני דלההוא זד דליתו נכרי' לקני עירוביה: **פרהנני**. גבאי המס וצורח מפניהם: **מרי דמסא**. זריך הוא לפייס או לנעוק: **מוטיב פירקי**. לדרוש דרבים דעת האדם לילך ולשמוע: **מקרי שמע**. כלומר מלמד חינוקות להסתכל. ומתניין דר"י ילחך דצלתו כי תרי חד להאי גיסא וחד להאי גיסא ומתני' אדמוטיב פירקי קאי והכי קאמר בא מוטיב פירקי למזרח או בא לכאן ולכאן דתרווייהו מוטיבי פירקי למקום שארצה אלך ולכשיצורר לו למחר אמרינן הוצרך הדבר דבשעת קניית עירוב דעמיה אההוא חכם הוה דר' ילחך קאי אמקרי שמע והכי קאמר בא מקרי שמע למזרח עירובי פירקי למערב בא מקרי שמע למערב עירובי פירקי למקום שארצה אלך. כך שמעמי: **ורבנן**. דפליגי אדר' יהודה דאפילו אחד מהן רבו ילך לאיזה שירצה: **דזמניא דניחא ליה לאיניש בחצריה טפי מרציה**. וי"ל ברירה אף כאן: **ליסא למסני'**. דקתני לר' יהודה היו שניהן רבותיו למקום שירצה ילך אלמא אית ליה לר' יהודה ברירה דעירוב מנתמול קנה ואיזה השתא הוא דאית בריר ליה ואמרינן הוצרך הדבר דמאנתמול נמי דעמיה להאי הוה: **ויסא למסניסין**. אינה עיקר מדתני איו הואיל ואשכחן מתני' דתני איו דלאא הכי הוא: **איו**. שס חכם: **על שני דברים**. לומר בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך דאין ברירה אלא על אחד ואינו יודע להיכן יבא יכול להמתות ולומר בא חכם למזרח כו': **מאי שנא נלאו ונלאו**. דתלה עצמו לומר באיזה שארצה אלך דלא שרי רבי יהודה: **דאין ברירה**. דכי בריר למחר אמרינן שמא אנתמול כי קנה עירוב לאו דעמיה אהך הוה אלא אאידך: **מורה ומערב נמי**. בשלא בא אלא אחד וקא סלקא דעתך השתא דצין השמשות עדיין לא בא חכם למזרח שעדיין היה רחוק מן העירוב^א ששה אלפים פחות שמי אמות ומשחשיכה הלך אלפים ונכנס לתוך ארבעה אלפים של עיר זה שהניח עירובו ותלה בדעת החכם ואמר אס יצוא למזרח עירובי למזרח ואס לא יבא לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי ולא יאה עירוב ולמחר שמע שבא למזרח מי

מקרי שמע למזרח עירובי אדמוטיב פירקי למערב בא מקרי שמע למערב עירובי אדמוטיב פירקי למזרח בא לכאן ולכאן תרווייהו מוטיבי פירקי או שניהן שוין למקום שארצה אלך. כך שמעמי: **ורבנן**. דפליגי אדר' יהודה דאפילו אחד מהן רבו ילך לאיזה שירצה: **דזמניא דניחא ליה לאיניש בחצריה טפי מרציה**. וי"ל ברירה אף כאן: **ליסא למסני'**. דקתני לר' יהודה היו שניהן רבותיו למקום שירצה ילך אלמא אית ליה לר' יהודה ברירה דעירוב מנתמול קנה ואיזה השתא הוא דאית בריר ליה ואמרינן הוצרך הדבר דמאנתמול נמי דעמיה להאי הוה: **ויסא למסניסין**. אינה עיקר מדתני איו הואיל ואשכחן מתני' דתני איו דלאא הכי הוא: **איו**. שס חכם: **על שני דברים**. לומר בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך דאין ברירה אלא על אחד ואינו יודע להיכן יבא יכול להמתות ולומר בא חכם למזרח כו': **מאי שנא נלאו ונלאו**. דתלה עצמו לומר באיזה שארצה אלך דלא שרי רבי יהודה: **דאין ברירה**. דכי בריר למחר אמרינן שמא אנתמול כי קנה עירוב לאו דעמיה אהך הוה אלא אאידך: **מורה ומערב נמי**. בשלא בא אלא אחד וקא סלקא דעתך השתא דצין השמשות עדיין לא בא חכם למזרח שעדיין היה רחוק מן העירוב^א ששה אלפים פחות שמי אמות ומשחשיכה הלך אלפים ונכנס לתוך ארבעה אלפים של עיר זה שהניח עירובו ותלה בדעת החכם ואמר אס יצוא למזרח עירובי למזרח ואס לא יבא לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי ולא יאה עירוב ולמחר שמע שבא למזרח מי אמרינן הוצרך הדבר דסופו הוכיח שצין השמשות היה דעתו לכאן: א"ר יוחנן וכבר בא חכם. מתניתין צבחי עסקינן שבא חכם כבר קודם צין השמשות אצל זה לא היה יודע להיכן בא או אס בא לא אלא ולמחר כשנשמע לו גלויי מילתא בעלמא הוא ואיגלאי מילתא דההוא העירוב קנה ואין זו סמך על ברירה ספק אלא קנייה ודאית שהרי אמר לזד החכם יקנה לי העירוב והחכם כבר בא קודם קניית העירוב וקנה: אדרבה ליתא דלאיו. דמתניתין עיקר וההיא בריתא היא: לא סלקא דעפק. לאפוקי לההיא דאיו: **הלוקח יין מבין הכותים**. קודם שגזרו על יינס כדמפרש בשחיטת חולין [א.] וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר:

אומר

הלך היכא דבשעת קניית עירוב לא אמי חכם לההוא אחרת וחדר אמי, מי ימר דקנה ההוא עירוב למעשה דלתא חכם צין השמשות לא היה דעתו לשכור לתוך אמה דאית חכם יאה עירוב קונה למפרע (ביצה דף כח.) דאין ברירה. כשילך למחר למזרח שמא צין השמשות לא היה דעתו לכן וקנה לו מערב והי הוא כמו שבבת במערב וממקום אותה שציתה יש לו אלפים לכל רוח ומנאלו האלפים האמורות המורחות כלות לציוו ואין לו מצינו ולמחרת אפילו פסיעה אחת (חולין דף כד.) למזרח למערב נמי. כשתלה זה עירובו בדעת החכם לומר יקנה עירוב לרוח שהחכם לא, אין ברירה. שמא צין השמשות היה בדעתו של חכם לרוח שנגדיה (יומא נ) וכענין חולין דף כד.) וכבר בא חכם. הא דאמר ר' יהודה אס בא חכם למזרח וכו' דעל חכם יכול להשתות, שכבר בא קודם צין השמשות עסקינן, אף זה אינו יודע לאיזה רוח בא וקאמר לאותו רוח שגא לו יאה עירובי קונה, דאין קנייתו על ידי ברירה אלא קנייה ודאית ולמחר גלוי מילתא בעלמא הוא דלרוח שישמע זה שהיו בו החכם קנה עירובו (ביצה לח.) וכענין חולין שם.) הילוקח יין מבין הכותים. בערב שבת צין השמשות דמתא במוספתא (דמאי פ"ו) וקדש עליו היום ואין לו מה לשמות בשבת ואין לו פגול להפריש (ביק סס) או אין עמו כלים טהורים להפריש לתוכן תרומה ומעשר (סוכה כג.) וכויתם גירי אמת חשבי להו ואין איני נפקעת מקדושתה על ידיהם והם משודים על התשעדות ועל התרומה, ולא נעמי הארץ שזינן מעשרין וטולן תפרישין תרומה, אצל כותים חשודים, ואשמשנין הכא דטומים משדירי אמרומה דקדקתי שני לזנן שאני עמיד להפריש כו' (חולין דף כד.)

מסורת הש"ס

א) [לנקמן לח:], ב) [גרי ירושלמי ומשנה שבמשניות מסאן ומכאלן], ג) [ערי מוסף] [נקמן פכ. ד"ה ארין], ד) צילה לו: חולין יד: [יומא טו:], ה) [נקמן פא: חולין קלה:] [נזיל דמניא ערי מוסף:] ז) [ביקסט: מוספתא דמאי פ"ח ה"ה סוכה כג: יומא טה: מעילה כב. חולין יד. גיטין כה. כח. ט] [וחדר ש"ס:] ט) [בסאי: העיר, י] [נזילא מתמלאן:] צ"ל קדושה,

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה לא ס"ד וכו' ודאי ליתיה דלאיו ולההיא דהלוקח מקמי כל:

גליון הש"ס

גב' הא בבב' דבמא. עי' לנקמן דף פב ע"א מורה אין מערבין:

מוסף רש"י

אם בא חכם מן המזרח. שהיה חכם עומד לבוא ממקום אחר ולשנות חוץ לתחום ולדרוש, עירובי של מזרח יקנה לי שציתה למזרח ואיזה בשבת מנקוט עירובי ויש לי משם והלאה אלפים, ואס יצירו לי שבא חכם למערב יקנה עירובי שבמערב, בא לכאן ולכאן. אס יבאו שני חכמים זה למזרח זה למערב, למקום שארצה אלך. לאיזה מהם שארצה אחרת הליכין, ועל שם ברירה של מחר יקנה לי עירובי היום, דכל קניית עירוב צין השמשות היא (חולין דף יד) ויהא עירובי דצין השמשות קונה לאותו רוח למפרע, ואי אפשר כן אלא על ידי ברירה, דכי צורר למחר אומרים הוצרך דצין השמשות נמי דעמיה לגבי האי (ביצה דף כד.) אין אדם מתנה על שני דברים באחד. להניח שני עירובין, אחד למזרח ואחד למערב ולומר לאיזה מסן שארצה אלך למחר, לפי שקניית עירוב צין השמשות היא, וכשהו צורר למחר אותו שירצה לא סמכינן אברירה לומר הוצרך ששעירוב לזד חכם אז קנה שציתה אמש, אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה, אס בא למזרח עירובי של מזרח יקנה ואס בא למערב עירובי של מערב יקנה, ואינו לכאן ולכאן על שני חכמים למקום שארצה אלך לא, דאין ברירה (יומא נ) ואס בא חכם למזרח. אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא אפשר להמתות (ביצה שם.) מאי שנא לכאן ולכאן. דקס"ד צין השמשות עדיין חכם לא בא והוא צאלכסון ויכול לבוא משתחשך למזרח ולמערב וכל לו ללחח מהם (יומא נ) אז: דקס"ד זמנין דחכם לא בא עד לאחר צין השמשות כגון שחשכה לו בתוך התחום שזאמרו מוקם בית המדרש או בתוך

^[א] עין ערך פרהנני